

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 17 oktober 2018^{* i}

”Begäran om förhandsavgörande – Brådskanie mål om förhandsavgörande – Civilrättsligt samarbete – Förordning (EG) nr 2201/2003 – Artikel 8.1 – Behörighet i fråga om föräldraansvar – Begreppet ’barnets hemvist’ – Krav på fysisk närvaro – Kvarhållande av modern och barnet i ett tredjeland mot moderns vilja – Kränkning av moderns och barnets grundläggande rättigheter”

I mål C-393/18 PPU,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av High Court of Justice (England and Wales), Family Division (Överdomstolen (England och Wales), avdelningen för familjemål, Förenade kungariket) genom beslut av den 6 juni 2018, som inkom till domstolen den 14 juni 2018, i målet

UD

mot

XB,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av vice ordföranden R. Silva de Lapuerta, tillika tillförordnad ordförande på första avdelningen, samt domarna J.-C. Bonichot, E. Regan (referent), C.G. Fernlund och S. Rodin,

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitiesekreterare: förste handläggaren M. Ferreira,

med beaktande av den hänskjutande domstolens ansökan av den 6 juni 2018, som inkom till domstolen den 14 juni 2018, om att begäran om förhandsavgörande skulle handläggas enligt förfarandet för brådskanie mål enligt artikel 107 i domstolens rättegångsregler,

med beaktande av första avdelningens beslut av den 5 juli 2018 att bifalla ansökan,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 7 september 2018,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– UD, genom C. Hames, QC, B. Jubb, barrister, samt av J. Patel och M. Hussain, solicitors,

* Rättegångsspråk: engelska.

- XB, genom T. Gupta, QC, J. Renton, barrister, och J. Stebbing, solicitor,
 - Förenade kungarikets regering, genom S. Brandon, i egenskap av ombud, biträdd av M. Gration, barrister,
 - Tjeckiens regeringen, genom M. Smolek och A. Kasalická, båda i egenskap av ombud,
 - Europeiska kommissionen, genom M. Wilderspin, i egenskap av ombud,
- och efter att den 20 september 2018 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande, följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 8 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (EUT L 338, 2003, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan UD, mor till ett barn fött i Bangladesh den 2 februari 2017 (nedan kallat barnet) och XB, barnets far. I målet har UD yrkat dels att barnet ska placeras under den hänskjutande domstolens förmyndarskap, dels att hon ska tillåtas att återvända till Förenade kungariket tillsammans med barnet för att de ska kunna delta i målet vid den hänskjutande domstolen.

Tillämpliga bestämmelser

- 3 I skälen 1 och 12 i förordning nr 2201/2003 anges följande:

”(1) Europeiska [unionen] har satt som mål att upprätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, där den fria rörligheten för personer garanteras. I detta syfte skall [unionen] bland annat besluta om sådana åtgärder rörande civilrättsligt samarbete som behövs för att den inre marknaden skall fungera väl.

...

(12) De behörighetsregler som fastställs i denna förordning i fråga om föräldraansvar är utformade med hänsyn till barnets bästa, särskilt kriteriet om närhet. Det innebär att behörigheten i första hand skall ligga hos domstolarna i den medlemsstat där barnet har hemvist, med undantag av vissa fall då barnets vistelseort ändras eller efter en överenskommelse mellan de personer som har föräldraansvar.”
- 4 I artikel 1 i förordningen, som har rubriken ”Tillämpningsområde”, preciseras vilka civilrättsliga frågor som förordningen är tillämplig på och vilka sådana frågor som den inte är tillämplig på.
- 5 Artikel 2 i förordningen har rubriken ”Definitioner” och lyder enligt följande:

”I denna förordning används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

...

4) *dom*: varje avgörande rörande äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap som har meddelats av en domstol i en medlemsstat, liksom varje avgörande i frågor som rör föräldraansvar som har meddelats av en sådan domstol, oavsett avgörandets benämning, såsom dom, förordnande eller beslut.

...”

- 6 Kapitel II i förordningen har rubriken ”Domstols behörighet”. I avsnitt 2, med rubriken ”Föräldraansvar”, återfinns artikel 8 som har rubriken ”Allmän behörighet”. Där föreskrivs följande i punkt 1:

”Domstolarna i en medlemsstat skall vara behöriga i mål om föräldraansvar för ett barn som har hemvist i den medlemsstaten vid den tidpunkt då talan väcks.”

- 7 I artikel 9 i förordning nr 2201/2003, som har rubriken ”Fortsatt behörighet där barnet tidigare hade hemvist”, anges följande:

”1. När ett barn lagligen flyttar från en medlemsstat till en annan och förvärvar nytt hemvist där skall, med avvikelse från artikel 8, domstolarna i den medlemsstat där barnet tidigare hade hemvist under en tid av tre månader efter flyttningen vara fortsatt behöriga att ta upp en fråga om ändring av en dom om umgänge som meddelats i den medlemsstaten innan barnet flyttade, om den som har rätt till umgänge enligt denna dom om umgänge fortfarande har hemvist i den medlemsstat där barnet tidigare hade hemvist.

...”

- 8 I artikel 10 i förordningen, som har rubriken ”Domstols behörighet vid fall av bortförande av barn”, föreskrivs följande:

”Vid fall av olovligt bortförande eller kvarhållande av ett barn skall domstolarna i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet behålla sin behörighet tills barnet har fått hemvist i en annan medlemsstat ...”

- 9 I artikel 12 i nämnda förordning anges villkoren för att avtala om domstols behörighet enligt förordningen.

- 10 I artikel 13 i samma förordning, med rubriken ”Behörighet grundad på barnets närvaro”, anges följande i punkt 1:

”Om barnets hemvist inte kan fastställas och behörighet inte kan bestämmas på grundval av artikel 12, skall domstolarna i den medlemsstat där barnet befinner sig vara behöriga.”

- 11 Artikel 14 i förordning nr 2201/2003, med rubriken ”Behörighet i övriga fall”, har följande lydelse:

”Om ingen medlemsstats domstol är behörig enligt artiklarna 8–13, skall behörigheten i varje medlemsstat bestämmas enligt den statens lag.”

- 12 Artikel 15 i förordningen har rubriken ”Överföring till en domstol som är bättre lämpad att pröva målet”. Artikel 15.1 stadgar följande:

”I undantagsfall får de domstolar i en medlemsstat som är behöriga att pröva målet i sak, om de anser att en domstol i en annan medlemsstat, som barnet har en särskild anknytning till, är bättre lämpad att pröva målet eller en specifik del av målet och om det är till barnets bästa,

- a) låta handläggningen av målet eller den aktuella delen av målet vila och ge parterna tillfälle att väcka talan vid domstolen i den andra medlemsstaten, i enlighet med punkt 4, eller
 - b) anmoda domstolen i den andra medlemsstaten att utöva sin behörighet i enlighet med punkt 5.”
- 13 Artikel 21 i förordningen har rubriken ”Erkännande av en dom”. I punkt 1 i denna artikel föreskrivs följande:
- ”En dom som har meddelats i en medlemsstat skall erkännas i de andra medlemsstaterna utan att något särskilt förfarande behöver anlitas.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 14 Klaganden i det nationella målet, barnets mor (nedan kallad modern), är en bangladeshisk medborgare som år 2013 ingick äktenskap i Bangladesh med motparten i det nationella målet som är far till barnet och har brittiskt medborgarskap (nedan kallad fadern).
- 15 I juni eller juli månad 2016 flyttade modern till Förenade kungariket för att leva där tillsammans med fadern. Hon beviljades i egenskap av utländsk maka en visering av United Kingdom Home Office (Förenade kungarikets inrikesministerium) som var giltig från den 1 juli 2016 till den 1 april 2019.
- 16 I december 2016 reste fadern och modern till Bangladesh. Modern var vid denna tidpunkt höggravid. Den 2 februari 2017 föddes barnet i Bangladesh. Barnet är fortfarande kvar i Bangladesh och har aldrig vistats i Förenade kungariket.
- 17 I januari 2018 återvände fadern till Förenade kungariket utan modern.
- 18 Den 20 mars 2018 inkom modern med en ansökan till den hänskjutande domstolen där hon yrkade att barnet skulle placeras under den domstolens förmyndarskap och att domstolen skulle förordna om att hon själv och barnet skulle återvända till Förenade kungariket för att delta i målet vid den domstolen. Modern anförde att denna domstol var behörig att avgöra målet, och gjorde till stöd för detta bland annat gällande att barnet hade hemvist i Förenade kungariket vid den tidpunkt då hon väckte talan vid den hänskjutande domstolen. Fadern bestred å sin sida domstolens behörighet för att fatta några som helst beslut beträffande barnet.
- 19 Den hänskjutande domstolen har framhållit att den inte har gjort någon utredning av de faktiska omständigheterna i det nationella målet, eftersom den anser att det inledningsvis ska prövas huruvida den har behörighet i mål beträffande barnet. Vad gäller den frågan anser den hänskjutande domstolen att den i ett första skede ska bedöma huruvida barnet har hemvist i Förenade kungariket i den mening som avses i artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003. Det är först i ett andra skede som domstolen, vid behov, ska pröva om den kan döma i målet med stöd av någon annan behörighetsgrund.
- 20 Enligt den hänskjutande domstolen ger tolkningen i det nationella målet av begreppet ”hemvist” enligt artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003 upphov till frågor som ännu inte har behandlats av EU-domstolen, i synnerhet frågan huruvida fysisk närvaro är en del av detta begrepp. Vidare påstås det tvång som fadern ska ha utövat gentemot modern ha resulterat i att modern tvingats föda barnet i ett tredjeland. Faderns agerande i detta avseende utgör sannolikt en kränkning av moderns eller barnets rättigheter. Den ståndpunkt som försvaras av modern väcker således i andra hand frågan hur detta begrepp påverkas av de omständigheter som kringgärdat barnets födelse i ett tredjeland, särskilt den omständigheten att fadern medelst tvång olagligen höll kvar modern i det landet, trots att personerna med föräldraansvar inte har någon gemensam avsikt att bosätta sig i den staten.

21 Mot denna bakgrund beslutade High Court of Justice (England and Wales), Family Division (Överdomstolen (England och Wales), avdelningen för familjemål, Förenade kungariket) att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

- ”1) Är ett barns fysiska närvaro i en stat en grundläggande förutsättning för att det ska anses vara fråga om hemvist i den mening som avses i artikel 8 i förordning nr 2201/2003?
- 2) För det fall båda föräldrarna är vårdnadshavare, har då den omständigheten att en mor har lurats att resa till ett annat land och sedan genom tvång eller annan olaglig handling utförd av fadern olagligen hållits kvar i det landet, vilket har resulterat i att modern tvingats föda ett barn i det landet, någon inverkan på svaret på den första frågan, under omständigheter som kan innebära en kränkning av moderns eller barnets [rättigheter] enligt artiklarna 3 och 5 i [Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950] eller på annat sätt?”

Förfarandet för brådskande mål

- 22 Den hänskjutande domstolen har ansökt om att begäran om förhandsavgörande ska handläggas enligt det förfarande för brådskande mål om förhandsavgörande som föreskrivs i artikel 107 i domstolens rättegångsregler.
- 23 Till stöd för sin ansökan har den hänskjutande domstolen anfört att målet vid den nationella domstolen rör ett litet barn som vid tiden för beslutet om hänskjutande endast var ett år och två månader gammalt, och att varje fördröjning av detta förfarande skulle strida mot barnets bästa.
- 24 Vidare har den hänskjutande domstolen uppgett att modern, enligt egen utsaga, vilken har bestritts av fadern, för närvarande kvarhålls olagligen av fadern medelst tvång i en by i Bangladesh, utan tillgång till gas, elektricitet eller dricksvatten och helt utan inkomst i ett samhälle som stigmatiserar henne på grund av att hon är åtskild från barnets far. Den hänskjutande domstolen anger att den, för det fall dess behörighet fastställs och fadern har kränkt moderns och barnets rättigheter, måste agera så snabbt som möjligt, vid behov genom att vidta nödvändiga åtgärder för att se till att barnets intressen skyddas.
- 25 Det ska i detta avseende för det första konstateras att begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av förordning nr 2201/2003 som har antagits med stöd av bland annat artikel 61 c EG, nu artikel 67 FEUF, vilken återfinns i avdelning V i den tredje delen av EUF-fördraget avseende ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Det innebär att begäran om förhandsavgörande omfattas av tillämpningsområdet för förfarandet för brådskande mål om förhandsavgörande enligt artikel 107 i rättegångsreglerna (dom av den 9 oktober 2014, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, punkt 34; dom av den 9 januari 2015, RG, C-498/14 PPU, EU:C:2015:3, punkt 36, och dom av den 19 november 2015 P, C-455/15 PPU, EU:C:2015:763, punkt 31).
- 26 Vad gäller kravet på målets brådskande karaktär framgår det av beslutet om hänskjutande att om det styrks att fadern har utövat tvång gentemot modern är barnets aktuella välbefinnande utsatt för stora risker. Om domstolarna i ett sådant fall dröjer med sitt beslutsfattande beträffande barnet kommer detta att leda till att den aktuella situationen förlängs och att barnets utveckling riskerar att skadas på ett allvarligt, och eventuellt oåterkalleligt, sätt. Vid ett eventuellt återvändande till Förenade kungariket kan ett sådant dröjsmål även få negativa konsekvenser för barnets integration i sin nya sociala miljö och familjemiljö.
- 27 Det nationella målet handlar dessutom om ett barn som på grund av sin ringa ålder befinner sig i en särskilt känslig utvecklingsfas.

- 28 Mot denna bakgrund beslutade domstolens första avdelning, på grundval av referentens förslag och sedan generaladvokaten hörts, den 5 juli 2018 att bifalla den hänskjutande domstolens ansökan om att begäran om förhandsavgörande skulle handläggas enligt förfarandet för brådskande mål.

Prövning av tolkningsfrågorna

EU-domstolens behörighet

- 29 Även om Förenade kungarikets regering formellt har yrkat att begäran om förhandsavgörande ska avvisas framgår det av dess yttrande att regeringen i själva verket bestrider EU-domstolens behörighet att besvara de hänskjutna frågorna, eftersom det aktuella målet rör en potentiell behörighetskonflikt mellan en medlemsstat, i förevarande fall Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, och ett tredjeland, nämligen Folkrepubliken Bangladesh.
- 30 Regeringen har närmare bestämt gjort gällande att denna förordning, mot bakgrund av artiklarna 61 c EG och 67.1 EG, vilka låg till grund för antagandet av förordning nr 2201/2003, endast är tillämplig på gränsöverskridande situationer inom unionen. I gränsöverskridande situationer som berör en medlemsstat och ett tredjeland, såsom situationen i det nationella målet, anser regeringen att nationell rätt ska tillämpas.
- 31 I detta avseende, vad gäller för det första lydelsen i de relevanta bestämmelserna i förordning nr 2201/2003, ska det påpekas att det i artikel 1 i denna förordning, som definierar dess tillämpningsområde, preciseras vilka civilrättsliga frågor som förordningen är tillämplig på och vilka sådana frågor som den inte är tillämplig på, utan att det hänvisas till någon begränsning av förordningens territoriella tillämpningsområde.
- 32 Vad beträffar artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003, anges där att domstolarna i en medlemsstat ska vara behöriga i mål om föräldraansvar för ett barn som har hemvist i den medlemsstaten vid den tidpunkt då talan väcks. Det ska således konstateras att ingenting i ordalydelsen i denna bestämmelse tyder på att tillämpningen av den däri angivna allmänna behörighetsregeln i fråga om föräldraansvar skulle förutsätta att det föreligger ett rättsförhållande som inbegriper flera medlemsstater.
- 33 Av detta följer, såsom generaladvokaten har påpekat i punkterna 23 och 25 i sitt förslag till avgörande, att det inte – till skillnad från vad som gäller vissa behörighetsregler i förordning nr 2201/2003, såsom artiklarna 9, 10 och 15, vilkas ordalydelse med nödvändighet innebär att de endast är tillämpliga om det föreligger en potentiell behörighetskonflikt mellan domstolar i olika medlemsstater – av lydelsen i artikel 8.1 i förordningen följer att denna bestämmelse endast gäller i mål med sådana behörighetskonflikter.
- 34 Artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003 skiljer sig i detta avseende även från förordningens regler om erkännande och verkställighet.
- 35 I synnerhet har EU-domstolen redan tidigare slagit fast att det är uppenbart att den saknar behörighet att besvara tolknings- och giltighetsfrågor beträffande erkännandet av en dom om äktenskapsskillnad som meddelats i ett tredjeland och har bland annat framhållit att det framgår av artikel 2 led 4 och artikel 21.1 i förordning nr 2201/2003 att denna förordning endast gäller erkännande av domar som har meddelats av en domstol i en medlemsstat (beslut av den 12 maj 2016, Sahyouni, C-281/15, EU:C:2016:343, punkterna 21, 22 et 33).

- 36 Till skillnad från de regler i förordning nr 2201/2003 som styr erkännande och verkställighet av domar innehåller denna förordning dock inte, såsom särskilt följer av punkterna 32 och 33 ovan, någon bestämmelse som uttryckligen begränsar det territoriella tillämpningsområdet för samtliga behörighetsregler i nämnda förordning.
- 37 Vad för det andra gäller målet med förordning nr 2201/2003, konstaterar domstolen att det av skäl 1 i förordningen framgår att denna syftar till att bidra till uppnåendet av unionens mål att upprätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, där den fria rörligheten för personer garanteras. I detta syfte ska unionen bland annat besluta om sådana åtgärder rörande civilrättsligt samarbete som behövs för att den inre marknaden ska fungera väl.
- 38 Enligt artikel 61 c EG, som utgör en av de rättsliga grunderna för förordning nr 2201/2003, och artikel 65 EG – nu artiklarna 67.3 FEUF och 81 FEUF – beslutar unionen nämligen om åtgärder som rör civilrättsligt samarbete med gränsöverskridande följder i den mån de behövs för att den inre marknaden ska fungera väl.
- 39 Till skillnad från vad Förenade kungarikets regering har anfört innebär dessa överväganden emellertid inte att behörighetsregeln i artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003 endast ska anses vara tillämplig i tvister som rör förhållandet mellan domstolar i medlemsstaterna.
- 40 Det förhåller sig närmare bestämt så, att de enhetliga behörighetsreglerna i förordning 2201/2003 inte enbart är tillämpliga när det föreligger ett faktiskt och tillräckligt samband med den inre marknadens funktion, vilken per definition involverar flera medlemsstater. Själva harmoniseringen av behörighetsreglerna i denna förordning syftar nämligen utan tvekan till att undanröja de hinder för den inre marknadens funktion som kan följa av att de nationella lagstiftningarna på detta område skiljer sig åt (se, analogt, beträffande konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32), i dess lydelse enligt senare konventioner om nya medlemsstaters tillträde till denna konvention, dom av den 1 mars 2005, Owusu, C-281/02, EU:C:2005:120, punkt 34).
- 41 Mot bakgrund av det ovan anförda konstaterar domstolen att den allmänna behörighetsregeln i artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003 kan tillämpas på tvister som rör förhållandet mellan domstolar i en enda medlemsstat och domstolar i ett tredjeland och inte på tvister som rör förhållandet mellan domstolar i flera medlemsstater.
- 42 EU-domstolen är således behörig att pröva de tolkningsfrågor som ställts av den hänskjutande domstolen.

Prövning i sak

- 43 Den hänskjutande domstolen har ställt sina frågor, vilka ska prövas gemensamt, för att få klarhet i huruvida artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att ett barn måste ha befunnit sig fysiskt i en medlemsstat för att kunna anses ha hemvist i den medlemsstaten i den bestämmelsens mening. Den hänskjutande domstolen vill även få klarhet i huruvida sådana omständigheter som de som är i fråga i det nationella målet – det vill säga det tvång som fadern utövade gentemot modern med följden att modern födde deras barn i ett tredjeland och är bosatt där tillsammans med barnet sedan barnets födelse, och kränkningen av moderns eller barnets grundläggande rättigheter – om dessa omständigheter styrks, har någon inverkan i detta avseende.
- 44 Fadern och Europeiska kommissionen har anfört att barnet inte kan anses ha hemvist i en medlemsstat där barnet aldrig har befunnit sig fysiskt, medan modern, Förenade kungarikets regering och den tjeckiska regeringen är av uppfattningen att sådana omständigheter som de som är aktuella i målet vid den nationella domstolen kan motivera att barnet ska anses ha hemvist i den staten.

- 45 Det ska för det första noteras att förordning nr 2201/2003 inte innehåller någon definition av begreppet "hemvist". Utifrån ordet "hemvist" kan man bara dra slutsatsen att det ska vara fråga om ett boende som präglas av en viss stabilitet eller regelbundenhet (dom av den 22 december 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punkt 44).
- 46 Enligt fast rättspraxis följer det såväl av kravet på en enhetlig tillämpning av unionsrätten som av likhetsprincipen, att ordalydelsen i en unionsbestämmelse som inte innehåller någon uttrycklig hänvisning till medlemsstaternas rättsordningar för fastställandet av bestämmelsens innebörd och tillämpningsområde, i regel ska ges en självständig och enhetlig tolkning inom hela unionen, med beaktande av det sammanhang i vilket bestämmelsen förekommer och det mål som eftersträvas med den aktuella lagstiftningen (dom av den 22 december 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punkt 45 och där angiven rättspraxis).
- 47 Begreppet "hemvist" används i artiklar i förordning nr 2201/2003 som inte innehåller någon uttrycklig hänvisning till medlemsstaternas rättsordningar. Detta begrepp ska således definieras mot bakgrund av det sammanhang i vilket förordningens bestämmelser förekommer och det mål som eftersträvas med förordningen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 december 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punkt 46).
- 48 Det framgår av skäl 12 i förordning nr 2201/2003 att denna förordning har utformats med målet att ta hänsyn till barnets bästa och att närhetskriteriet därför ges företräde. Lagstiftaren har nämligen funnit att den domstol som geografiskt befinner sig närmast barnets hemvist är bäst lämpad att bedöma vilka åtgärder som är bäst för barnet. I enlighet med detta skäl ska behörigheten således i första hand ligga hos domstolarna i den medlemsstat där barnet har hemvist, med undantag av vissa fall då barnets vistelseort ändras eller efter en överenskommelse mellan de personer som har föräldraansvaret (dom av den 15 februari 2017, W och V, C-499/15, EU:C:2017:118, punkt 51 och där angiven rättspraxis).
- 49 Artikel 8 i förordning nr 2201/2003 fullföljer detta syfte genom att föreskriva en allmän behörighet i fråga om föräldraansvar till förmån för domstolarna i den medlemsstat där barnet har sin hemvist (dom av den 15 februari 2017, W och V, C-499/15, EU:C:2017:118, punkt 52).
- 50 Vidare har domstolen vid upprepade tillfällen framhållit att man vid fastställandet av ett barns hemvist inte endast ska ta hänsyn till barnets fysiska närvaro i en medlemsstat, utan att det också krävs att det framgår av andra omständigheter att denna närvaro på intet sätt är tillfällig eller sporadisk (dom av den 2 april 2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, punkt 38; dom av den 22 december 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punkt 49; dom av den 9 oktober 2014, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, punkt 51; dom av den 15 februari 2017, W och V, C-499/15, EU:C:2017:118, punkt 60; dom av den 8 juni 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, punkt 43, och dom av den 28 juni 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, punkt 41).
- 51 Den vikt som unionslagstiftaren fäster vid geografisk närhet för att fastställa vilken domstol som är behörig i fråga om föräldraansvar framgår även av artikel 13.1 i förordning nr 2201/2003, där det anges att behörigheten för en domstol i en medlemsstat ska fastställas enbart på grundval av barnets närvaro just i de fall där det inte har kunnat anses att barnet har "hemvist" i någon av medlemsstaterna i den mening som avses i artikel 8.1 i förordningen och när denna behörighet inte kan fastställas på grundval av artikel 12.
- 52 Domstolen har således slagit fast att det åtminstone krävs att barnet någon gång har befunnit sig fysiskt i en viss medlemsstat för att det ska kunna anses ha hemvist där (dom av den 15 februari 2017, W och V, C-499/15, EU:C:2017:118, punkt 61).

- 53 Det följer av övervägandena i punkterna 45–52 ovan att en fysisk närvaro i den medlemsstat där barnet påstås vara integrerat är en nödvändig förutsättning för att en bedömning ska kunna göras av om denna närvaro är stabil, och att barnet således inte kan anses ha "hemvist" – i den mening som avses i förordning nr 2201/2003 – i en medlemsstat där barnet aldrig har befunnit sig.
- 54 Denna tolkning stöds av den plats som artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003 intar bland förordningens behörighetsregler i fråga om föräldraansvar.
- 55 Mot bakgrund av skäl 12 i förordning nr 2201/2003, och såsom framgår av punkt 49 ovan, utgör nämligen artikel 8 i den förordningen den allmänna behörighetsregeln i fråga om föräldraansvar, vilket betyder att denna bestämmelse intar en central plats bland de behörighetsregler på detta område som uppställts genom denna förordning.
- 56 Artikel 8 i förordning nr 2201/2003 kompletteras således av särskilda regler som gäller till exempel om hemvisten inte kan fastställas för ett barn som befinner sig i en medlemsstat och behörighet inte kan fastställas på grundval av artikel 12 (artikel 13), om ingen medlemsstats domstol är behörig enligt artiklarna 8–13 (artikel 14), eller, i undantagsfall och på vissa villkor, om den behöriga domstolen överlämnar målet till en domstol i en annan medlemsstat, som den anser vara bättre lämpad att pröva målet (artikel 15) (dom av den 15 februari 2017, W och V, C-499/15, EU:C:2017:118, punkt 56).
- 57 Den omständigheten att ett mål som har anhängiggjorts vid en domstol i en medlemsstat inte omfattas av tillämpningsområdet för artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003 utesluter således inte nödvändigtvis att den domstolen kan vara behörig att döma i målet på någon annan grund. EU-domstolen konstaterar närmare bestämt att även om tolkningen i punkterna 52 och 53 ovan – enligt vilken barnets fysiska närvaro i en medlemsstat utgör en förutsättning för att barnet ska kunna anses ha sin hemvist där – leder till att ingen domstol i någon av medlemsstaterna, i en sådan situation som den som är aktuell i det nationella målet, kan anses vara behörig enligt bestämmelserna i denna förordning, har varje medlemsstat dock möjlighet (såsom kommissionen har påpekat) att i enlighet med artikel 14 i förordningen ge sina egna domstolar behörighet med stöd av nationell rätt och med avsteg från det närhetskriterium som förordningens bestämmelser grundar sig på.
- 58 Det framgår dessutom av de bestämmelser som nämns ovan i punkt 56, och särskilt av artiklarna 13.1 och 15.1 i förordning nr 2201/2003, att unionslagstiftaren specifikt har förutsett att det kan uppkomma situationer där ett barns hemvist inte kan fastställas och där det blir aktuellt med överföring av det mål som rör barnet till en domstol som är bättre lämpad att pröva målet, vilket inte nödvändigtvis är den domstol som avses i artikel 8.1 i förordningen, eller den som avses i artiklarna 9–14 i förordningen.
- 59 Det ska följaktligen konstateras att varken den omständigheten att barnet saknar hemvist i den mening som avses i artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003 – på grund av att det inte fysiskt befinner sig i någon av unionens medlemsstater – eller det faktum att det finns domstolar i en medlemsstat som är bättre lämpade att pröva mål som rör barnet även om barnet aldrig har varit bosatt i den medlemsstaten, kan motivera att detta barn anses ha hemvist i en stat där det aldrig har vistats.
- 60 Denna tolkning påverkas inte heller av den i det nationella målet föreliggande omständigheten – även om det antas att den styrks – att fadern har utövat tvång gentemot modern som ledde till att deras barn föddes i Bangladesh och sedan födelsen har varit bosatt där.
- 61 Det är riktigt att det berörda barnet, utan något sådant tvång, eventuellt skulle ha fötts i Förenade kungariket, i enlighet med moderns påstådda avsikt. Domstolen har redan slagit fast att avsikten hos den förälder som har föräldraansvaret att tillsammans med barnet bosätta sig i en annan medlemsstat, som kommit till uttryck genom vissa konkreta omständigheter, såsom att en bostad hyrs eller förvärvas i den mottagande medlemsstaten, kan vara en indikation på att hemvisten har flyttats (dom av den 22 december 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punkt 50 och där angiven rättspraxis).

- 62 Om barnet självt inte fysiskt befinner sig i den berörda medlemsstaten är det dock inte möjligt att vid tolkningen av begreppet "hemvist" fästa avgörande vikt vid omständigheter såsom avsikten hos den som utövar den faktiska vården, eller någon av föräldrarnas eventuella hemvist i den medlemsstaten, på bekostnad av objektiva geografiska överväganden, utan att gå emot unionslagstiftarens avsikt (se, analogt, dom av den 28 juni 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, punkt 60).
- 63 Den tolkning som innebär att den omständigheten att det berörda barnet självt inte fysiskt befinner sig i den berörda medlemsstaten hindrar att sådana överväganden som de som nämns i föregående punkt beaktas, ligger nämligen mer i linje med närhetskriteriet, vilket unionslagstiftaren har gett företräde i förordning nr 2201/2003, just i syfte att säkerställa att barnets bästa beaktas (se, analogt, dom av den 8 juni 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, punkt 67).
- 64 Slutligen finner EU-domstolen att varken tillvaratagandet av barnets bästa, som garanteras i artikel 24 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, eller respekten för barnets grundläggande rättigheter, vilka stadfästs i artiklarna 4, 6 och 24 i denna stadga, medför något krav på en annorlunda tolkning än den som uttryckts ovan i punkterna 52 och 53.
- 65 För det första har barnets bästa, såsom framgår av punkt 48 ovan, beaktats vid utformningen av förordning nr 2201/2003, då närhetskriteriet i förordningen utgör ett konkret uttryck för barnets bästa.
- 66 För det andra har det genom förordning nr 2201/2003 redan inrättats en mekanism som gör det möjligt för medlemsstaterna att tillvarata barnets bästa även i de fall då ett mål inte omfattas av artikel 8.1 i denna förordning. Såsom det erinras om i punkt 57 ovan gäller närmare bestämt, att när ingen domstol i någon av medlemsstaterna är behörig enligt artiklarna 8–13 i förordningen, så ges medlemsstaterna enligt artikel 14 i förordningen möjlighet att, i dessa övriga fall, ge sina egna domstolar behörighet med stöd av nationell rätt.
- 67 Det framgår av handlingarna i målet vid EU-domstolen att det i det aktuella fallet finns en sådan "behörighet i övriga fall" i Förenade kungarikets rättsordning i form av en "*parens patriae*-behörighet" för domstolarna i denna medlemsstat, och att denna behörighetsregel är tillämplig på brittiska medborgare enligt de nationella domstolarnas skön.
- 68 Det följer av dessa överväganden att ett tillvaratagande av barnets bästa inte kräver att artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas på ett sådant sätt som modern, Förenade kungarikets regering och den tjeckiska regeringen har föreslagit, inte ens under sådana förhållanden som de som föreligger i det nationella målet, eftersom en sådan tolkning överskrider gränserna för hemvistbegreppet i förordning nr 2201/2003 och den roll som denna bestämmelse har getts inom ramen för denna förordnings behörighetsregler i fråga om föräldraansvar.
- 69 Härav följer att varken de olagliga handlingar som den ena föräldern har vidtagit gentemot den andra, med följderna att deras barn har fötts i ett tredjeland och är bosatt där sedan födseln, eller åsidosättandet av moderns eller barnets grundläggande rättigheter, även om det antogs att dessa omständigheter var styrkta, gör att detta barn, i ett sådant mål som det vid den nationella domstolen, kan anses ha hemvist, i den mening som avses i artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003, i en medlemsstat där det aldrig har befunnit sig.
- 70 Med hänsyn till det ovan anförda ska artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003 tolkas så, att ett barn fysiskt måste ha befunnit sig i en medlemsstat för att kunna anses ha hemvist i den medlemsstaten i den bestämmelsens mening. Sådana omständigheter som de som är i fråga i det nationella målet – det vill säga det tvång som fadern utövade gentemot modern med följderna att modern födde deras barn i ett

tredjeland och är bosatt där tillsammans med barnet sedan barnets födelse, och kränkningen av moderns eller barnets grundläggande rättigheter – har, även om dessa omständigheter styrks, inte någon inverkan i detta avseende.

Rättegångskostnader

- 71 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Artikel 8.1 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 ska tolkas så, att ett barn fysiskt måste ha befunnit sig i en medlemsstat för att kunna anses ha hemvist i den medlemsstaten i den bestämmelsens mening. Sådana omständigheter som de som är i fråga i det nationella målet – det vill säga det tvång som fadern utövade gentemot modern med följden att modern födde deras barn i ett tredjeland och är bosatt där tillsammans med barnet sedan barnets födelse, och kränkningen av moderns eller barnets grundläggande rättigheter – har, även om dessa omständigheter styrks, inte någon inverkan i detta avseende.

Underskrifter

i — Namnet i punkt 25 har efter en begäran om anonymisering ersatts av bokstäver.